

של ברכות לבטלה. ואף שיש ללמוד זכות גם על זה ע"פ דברי הפמ"ג בסי' רי"ג, שהביא דברי המ"א, דמצות דרבנן אין צריכות כונה וגם אם שומע בלא כונה יצא. ויש להאריך בזה הרבה. אבל איך שיהי' אפשר של'זוגות' כאלו אין כדאי לסדר קידושין, כי כל הברכות הוי לבטלה אחרי שאינם מודים למי שהמברך מברך והוי כמכוונים שלא לצאת. וה' יפקח עיני עורים וידע כל פעול מי פעלו ויבין כל יצור את יוצר האדם.

ולבסוף אזכיר את דברי הר"ן בתשובה סי' ע' וז"ל מכל אלו הטעמים יש להתיר נדון שלפנינו, ולא שהייתי מתיר אותו בתחילה, שמתוך שאנו מדמין בדברים עמוקים כאלה לא נעשה מעשה, אלא שכדאין הם הדברים לסמוך עליהם במה שפשט המנהג להתיר. שכבר אמרו בירושלמי הלכה שהיא רופפת בידך צא וראה איך הצבור נוהג עכ"ל ומכיון שנתפשט המנהג אפשר לסמוך על ההיתרים שהראנו לקיים מנהגם של ישראל. וד' יברך את עמו ישראל ומהרה ישמע בערי יהודה וכו'.

כעתירת המצפה לישועה. באהבה וכבוד
מחותנו זלמן סורוצקין
אב"ד דלוצקא

התקיעות, יצא, ומצאתי מפורש ב"עזר מקודש" על אה"ע סי' ל"ד, שנותנים לשתות לחתן וכלה ומכיון שכך הוא המנהג, ממילא סתמיות דעת המברכים הוא כמפורש שיצאו ידי חובת הברכה על שתייתם, וכן הוא גם דעת החתן והכלה כאילו כווננו לצאת ידי חובתן בשמיעתן ואין זה כנהנים, רק כבורא פה"ג דקידוש, שיוצאים בשמיעה עכ"ל.

ובאמת יובא דרובא מהבאים לסדר להם קידושין היא, שיסדרו להם הכל כדת משה וישראל ולברך להם הברכות וממילא הוי כמו שבאו לצאת בתקיעות, ובפרט אצלינו, שהמנהג שהחתנים לובשים "קיטל" ומתענים ומקיימים את כל המנהגים ובשום אופן לא יסכימו לשהות בלא חו"ק ובלא ברכות, ואין שום חשש ברכה לבטלה למברך.

אלא שלמיעוטא דמיעוטא, אלו הזוגות הבאים לסדר להם חו"ק רק כדי שירשמו אותם בספרי המטריקאות ואין כונתם כלל לדין תורה, והם בודאי אין כונתם לצאת ידי חובת הברכות אז יש חשש גדול

הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג שליט"א

בעניני כתובה

דאיכא רגלים לדבר שהאשה לא מחלה, וכגון שלא ידעה כלל מאבדן הכתובה הראשונה וכתובת השניה, בכה"ג יש לומר דלא בטלה הכתובה הראשונה, עד כאן דבריו.

ולענ"ד נראה שהדבר פשוט כביעתא בכותחא שאם האשה לא ידעה מכתובה השניה, גם אם

הנני בזה להעיר על מה שכתב הגרש"א שטרן שליט"א במי שאיבדה כתובתה וכתבו לה כתובה דאירכסא ואח"כ מצאו כתובתה הראשונה שצריך לקרוע את הראשונה, דהכתובה ראשונה היא בטלה ומבוטלת כעפרא דארעא, ואם עבר וקרע השניה יכתוב כתובה שלישית ויקרע את הראשונה, דאותה כתובה אין לה תוקף כלל וכלל. ומביא ממרן בעל שבט הלוי, דהיכא

כשאין לה עדים והבעל יודע האמת, בודאי חייב לכתוב לה שטר אחר, ואם אינו מוכן לכתוב שטר אחר אלא אם האשה תמחול על כתובתה הראשונה, מסתבר שנידון כמחילה באונס. וגם אם נאמר שבעלה מחויב לכתוב שטר מדין השבת אבידה, ואם אינו כותב הרי זה כמתעלם מאבידת אחיך אם מוכן לשלם אחר הגירושין רק שמונע ממנה אפשרות לגבות ממשועבדים או מיורשים שיכולים לטעון פרעתי להסוברים כן, ויש לדון אם זה נחשב אונס אף שאינו אונס על ידי שמפסיד לה מעותי רק שנמנע מלקיים מצוה, והרי זה כרואה חמור רובץ תחת משאו ואמר לבעלים שלא יקיים מצוות פריקה עד שימחול לו חוב שחייב, יש לדון אם נחשב מחילה באונס. ויש להוכיח ממה שכתב הרמב"ן בתורת האדם, והובא בשו"ע יור"ד סימן שלו ס"ג, ברופא שלא רצה לרפאות עד שיבטיחו לו שכר הרבה שחייבין ליתן לו. ומזה יש ראייה שאין זה שנמנע מלהשיב אבידה נידון כאונסו. עכ"פ כל זה במחלה בפירוש, אבל בודאי שאין מקום לומר שמסתמא מחלה בנאבדה כתובה וכותב לה כתובה אחרת.

והנה בתרומת הדשן סימן צ"א שציין הגרש"א שליט"א, נראה שם שסובר שכל שקיבל קנין אין כוונת המתחייב שיקנה אלא אחר כתיבת השטר ומסירתו, וכן מדויק מתוס' ריש אע"פ גבי מתנת שכיב מרע, שאם קיבל קנין אין דעתו שיגמור הקנין אלא בכתיבת השטר ומסירתו, ולכן אינו קונה כלל בשכיב מרע שאינו קונה לאחר מיתה, וז"ל התרומת הדשן שם, והדבר ידוע שכל שהמקבל קנין על הכתיבה אין דעתו להקנותו אלא בכתיבת הכתובה ובמסירתה והאשה לא סמכה דעתה אלא בהכי, עכ"ל. ולפי זה מה שנוהגין בכתבו הכתובה ביום והחופה נתאחרה עד אחר השקיעה שנוהגין לקנות מהבעל ביום, והשתא לפי התה"ד לא מהני שהרי לא יחול ההתחייבות עד אחר הכתיבה והמסירה, ונמצא שהכתובה מוקדמת, וצ"ע. אכן בשו"ע חו"מ פסק מפורש בסימן ל"ט ס"ג שאם קנו מידו מועיל ויכולים לכתוב השטר אחר זמן מרובה, וכנראה שחולק על התה"ד. והתרומת הדשן אזיל בשיטת הסוברים שסתם קנין לכתיבה עומד היינו

ידעה מאבדן הראשונה, שבודאי לא בטלה הראשונה, שהרי לא מחלה, ואין צריך לפנים. אכן גם בידעה האשה שנאבדה כתובה הראשונה והסכימה שיכתבו שניה, גם בזה רחוק מהדעת לומר שמחלה הראשונה, שאיזה ראייה יש בזה שמחלה, בשלמא כשיש בידה כתובה וכותבת שניה, יש הוכחה מזה שכתב שניה שמחלה על הראשונה, שאם לא מחלה למה כתב לה שניה. אבל באם נאבדה הראשונה וכתב לה שניה אין ראייה שמחלה, ואין גם סיבה לומר כן.

והנה בגמ' כתובות מ"ד א' אמר רב נחמן שני שטרות היוצאין בזה אחר זה ביטל שני את הראשון וכו', מאי טעמא רפרם אמר אודויי אודי ליה [בעל השטר שהראשון מזויף היה ונתרצה על האחר לגבות מזמן שני], רב אחא אמר אימר אחולי אחליה לשיעבודא, מאי בינייהו אורעי סהדי [דאם יש לזה מקבל מתנה שום שטר אחר שהעדים חתומים בו מרעין ליה לשטרא הואיל והוא מודה שהן פסולים אי נמי לפסול חתימתן קאמר דזיזופא זיף הואיל והוא מודה שהשטר הזה מזויף - תוס'], לרפרם פסולים ולרב אחא כשרים אי נמי לשלומי פירי [שאכל לוקח בין זמן ראשון לזמן שני לרפרם משלם] וכו', עכ"ל. וכל זה שייך בזמן שהשטר הראשון לא נאבד והוא כותב אחר שייך הטעמים שמודי הלוקח שהעדים פסולים או שהוא מזויף או שמוחל, אבל אם נאבד הראשון מאי היה לו לעשות ללוקח, ואיזה ראייה יש בזה שביקש שטר אחר שהראשון מזויף או שהוא מוחל.

ונראה יותר מזה, שגם אם יאמר למקבל אני כותב לך שטר אחר אבל בתנאי שתמחול לי על הראשון והסכים הלוקח, לא יחול המחילה, שאונס הוא בזה שמוחל, ומחילה באונס אינה מחילה, שמסתבר שחייב לכתוב לו שטר אחר, שהרי האמת הוא שהשדה היא של המקבל ויש עליו אחריות וחייב על פי דין לכתוב לו שטר. והרי אם יש לה עדים שנאבדה שטר כתובתה יכולים העדים להעיד בב"ד שהיה לה שטר ונמחק או נשרף, וב"ד כותבין לה כתובה אחרת, וכמו ששינוי בב"ב קס"ח א'. ואם כן

הדשן כתב כן רק בכתובה, ששם הגמירות דעת לקנות רק בשטר בכתובה ומסירה, א"כ אין ראייה שהשו"ע חולק.

אומדנא שרוצה שיכתבו השטר, אבל השו"ע אזיל בשיטת הראשונים שסתם קנין הוא עצמו שטר, שדין קנין כדין שטר וחל מיד החוב. אכן אם נאמר שהתרומת

הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר שליט"א

גאב"ד זכרון מאיר

בענין אמירת דוי הסר בסעודת ברית עם שבע ברכות

הרי דשייך לנישואין כמו לברית ומה"ט אינני יודע באמת אם צריכים להגיד שניהם כמו בנ"ד, מ"מ לו יהא שאומרים שניהם מ"מ נראה דיקדימו דוי הסר ואח"כ נודה לשמך, כי נודה לשמך מקושר יותר לברכת המזון שמבקש רשות מכהנים הלויים (או כהנים והלויים) וברשות מורי ורבותי - ובצמצום חשיבות פיוט נודה לשמך עיין במג"א סי' ר"א ס"ק ד' שמביא מזה לענין קדימת לוי בזה"ז שחייב בה יעיי"ש, ומאז ראיתי מנהגי אשכנז שמוסיפים לפני בהמ"ז כהנה וכהנה. והיות הדברים פשוטים אקצר.

ואשר שאל בסעודת ברית מילה ביחד עם שבע ברכות אם יאמרו קודם דוי הסר או נודה לשמך - האמת כי אין מקום להאריך בזה, כי לענ"ד שניהם לא נתקנו במיוחד לנישואין או למילה, אלא נעשו מהקדמונים כהקדמת שבח לבהמ"ז בפרט כשיש כהנים, אלא שרבותינו מיסדי המנהגים לקחו פיוט של דוי הסר לנישואין שהוא מתאים יותר מצד הענין כמש"כ הפוסקים באה"ע סי' ס"ב - ופיוט נודה לשמך שייך גם לנישואין כמש"כ ב"ש אה"ע סי' ס"ב ס"ק י"א דכשאר עשרה אומרים, אומרים בנשואין נודה לשמך,

ידידכם דוש"ת - מצפה לישועת ה'.

הגאון רבי שרגא פייוויש שנעלבארג

בעמח"פ שרגא המאיר

בענין אמירת דוי הסר בסעודת ברית יחד עם שבע ברכות

בס"ד אור ליום ד' לסדר חיי שרה תשל"ה לפ"ק פה לונדון יצ"ו.

רב ברכה מאלקי המערכה לכבוד הב' החו"ב שלשלת היוחסין כמר נפתלי עהרענרייך שליט"א.

באמת אצלינו בוויזניץ וכן אני נכד מהקדוש בעל עטרת צבי מזידיטשוב ז"ל זי"ע מנהגינו שלא לומר כלל דוי הסר, ויש מקומות שאומרים דוי הסר אבל

אחדשה"ט קבלתי מכתבך, וע"ד שאלתך חו"ד בסעודת ברית מילה שהי' ביחד עם סעודת שבע ברכות מה יאמרו קודם, דוי הסר או נודה לשמך,

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 114